

蹲在洋车上 —— 萧红

到了乡巴佬坐洋车忽然想起一个童年的故事。当我还是小孩的时候，祖母常常进街。我们并不住在城外，只是离市镇较偏的地方罢了！有一天，祖母她又要进街，她命令我：

“叫你妈妈把斗风给我拿来！”

那时因为我过于娇惯，把舌头故意缩短一些，叫斗篷作斗风，所以祖母学着我，把风字拖得很长。她知道我最爱惜皮球，每次进街的时候，她问我：

“你要些什么呢？”

“我要皮球。”

“你要多大的呢？”

“我要这样大的。”

我赶快把手臂拱向两面，好象张着的，鹰的翅膀。大家都笑了！祖父轻动着嘴唇好象要骂我一些什么话，因我的小小的姿式感动了他。

祖母的斗风消失在高烟囱的背后。

等她回来的时候，什么皮球也没带给我，可是我也不追问——“我的皮球呢？”

因为每次她也不带给我；下次祖母再上街的时候，我仍说是要皮球，我是说惯了！我是熟练而惯于做那种姿式。

祖母上街尽是坐马车回来。今天却不是，她睡在仿佛是小槽子里，大概是槽子装置了两个大车轮。非常轻快，雁似的从大门口飞来，一直到房门。在前面挽着的那个人，把祖母停下。我站在玻璃窗里，小小的心灵上，有无限的奇秘冲击着。我以为祖母不会从那里头走出来，我想祖母为什么要被装进槽子里呢？我渐渐惊怕起来，我完全成个呆气的孩子，把头盖顶住玻璃，想尽方法理解我所不能理解的那个从来没有见过的槽子。

很快我领会了！看见祖母从口袋里拿钱给那个人，并且祖母非常兴奋，她说叫着，斗风几乎从她的肩上脱溜下去！

“呵！今天我坐的是东洋驴子回来的，那是过于安稳呀！还是头一次呢，我坐过安稳的车子！”

祖父在街上也看见过人们所呼叫的东洋驴子，妈妈也没有奇怪。只是我，仍旧头皮顶撞在玻璃窗那儿。我眼看那个驴子从大门口飘飘的不见了！我的心魂被引了去。

等我离开窗子，祖母的斗风已是脱在炕的中央，她嘴里叨叨地讲着她街上所见的新闻，可是我没有留心听，就是给我吃什么糖果之类，我也不会留心吃，只是那样的车子太吸引我了！太捉住我小小的心灵了！

夜晚在灯光里，我们的邻居，刘三奶奶摇闪着走来，我知道又是找祖母来谈天的，所以我稳当地占了一个位置在桌边。于是我咬起嘴唇来，仿佛大人样能了解一切话语。祖母又讲关于街上所见的新闻，我用心听，我十分费力！

“……那是可笑，真好笑呢！一切人站下瞧，可是那个乡下佬还不知道笑自己。拉车的回头

才知道乡巴佬是蹲在车子的前面，放脚的地方，拉车的问：

“你为什么蹲在这地方？”

他说怕拉车的过于吃力，蹲着不是比坐着强吗？比坐在那里不是轻吗？所以没敢坐下。……”

邻居的三奶奶，笑得几个残齿完全摆在外面。我也笑了！祖母还说，她感到这个乡巴佬难以形容，她的态度，她用所有的一切字眼，都是引人发笑。

“后来那个乡巴佬，你说怎么样！他从车上跳下来，拉车的问他为什么跳？他说‘若是蹲着吗！那还行，坐着！我实在没有那样的钱。’拉车的说：‘坐着我不多要钱。’那个乡巴佬到底不信这话，从车上搬下他的零碎东西，走了。他走了！”

我听得懂，我觉得费力，我问祖母：

——你说的，那是什么驴子？——

她不懂我的半句话，拍了我的头一下，当时我真是不能记住那样繁复的名词。

过了几天祖母又上街，又是坐驴子回来的，我的心里渐渐羡慕那驴子，也想要坐驴子。

过了两年，六岁了！我的聪明，也许是我的年岁吧！支持着使我愈见讨厌我那个皮球，那真是太小，而又太旧了！我不能喜欢黑脸皮球，我爱上邻家孩子手里那个大的。买皮球，好象我的志愿，一天比一天坚决起来。

向祖母说，她答：“过几天买吧！你先玩这个吧！”

又向祖父请求，他答：“这个还不是很好吗？不是没有出气吗？”

我得知他们的意思是说旧皮球还没有破，不能买新的。于是把皮球在脚下用力捣毁它，任是怎样捣毁，皮球仍是很圆，很鼓。

后来到祖父面前让他替我踏破！祖父变了脸色，象是要打我，我跑开了！

从此我每天表示不满意的样子。

终于在一个晴朗的夏日，戴起小草帽来，自己出街去买皮球了！朝向母亲曾领我到过的那家铺子走去。离家不远的时候，我的心志非常光明，能够分辨方向，我知道自己是向北走，过了一会，不然后了！太阳我也找不着了！一些些的招牌，依我看来都是一个样，街上的行人好象每个要撞倒我似的，就连马车也好像是旋转着走。我不晓得自己走了多远，但我实在疲劳。不能再寻找那家商店。我急切地想回家，可是家也被寻觅不到。我是从哪一条路来的？究竟家是在什么方向？

我忘记一切危险，在街心停住，我没有哭，把头向天，愿看见太阳。因为平常爸爸不是拿着指南针看看太阳就知道或南或北吗？我既然看了！只见太阳在街路中央，别的什么都不能知

道，我无心留意街道，跌倒在阴沟板上。

“小孩！小心点！”

身边马车夫驱着车子过去，我想问他我的家在什么地方，他走过了！我昏沉极了！忙问一个路旁的人。

“你知道我的家吗？”

他好象知道我是被丢的孩子，或许那时候我的脸上，有什么急慌的神色，那人跑向路的那边去。把车子拉过来，我知道他是洋车夫，他和我开玩笑一般：

“走吧！坐车回家吧！”

我坐上了车，他问我，总是玩笑一般地：

“小姑娘！家在哪里呀？”

我说：“我们离南河沿不远，我也不知道哪面是南，反正我们南边有河。”

走了一会，我的心渐渐平稳，好象被动荡的一盆水，渐渐静止下来，可是不多一会，我忽然忧愁了！抱怨自己皮球仍是没买成！从皮球联想到祖母骗我给买皮球的故事，很快又联想到祖母讲的关于乡巴佬坐东洋驴子的故事。于是我想试一试，怎样可以象个乡巴佬。该怎样蹲法呢？轻轻地从坐位滑下来，当我还没有蹲稳当的时节，拉车的回过头来：

“你要做什么呀！”

我说：“我要蹲一蹲试试，你答应我蹲吗？”

他看我已经偎在车前放脚的那个地方，于是他向我深深地做了一个鬼脸，嘴里哼着：

“倒好哩！你这个孩子，很会淘气！”

车子跑得不很快，我忘记街上有没有人笑我。车跑到红色的大门楼，我知道到家了，我应该起来呀！应该下车呀！不，目的想给祖母一个意外的发笑，等车拉到院心，我仍蹲在那里，象耍猴人的猴样，一动不动。祖母笑着跑出来了！祖父也是笑！我怕他们不晓得我的意思，我用尖音喊：

——看我！乡巴佬蹲东洋驴子！乡巴佬蹲东洋驴子呀！——

只有妈妈大声骂着我，忽然我怕她要打我，我是偷着上街。

洋车忽然放停，从上面我倒滚下来，不记得被跌伤没有？祖父猛力打了拉车的，说他欺侮小

孩，说他不许小孩坐车让蹲在那里。没有给他钱，从院子把他轰出去。

所以后来，无论祖父对我怎样疼爱，心里总是生着隔膜，我不同意他打洋车夫，我问：

“你为什么打他呢？那是我自己愿意蹲着。”

祖父把眼睛斜视一下：“有钱的孩子是不受什么气的。”

现在我是二十多岁了！我的祖父死去多年了！在这样的年代中，我没发现一个有钱的人蹲在

洋车上，他有钱他不怕车夫吃力，他自己没拉过车，自己所尝到的，只是被拉着的舒服滋味。

假若偶尔有钱家的小孩要蹲在车箱中玩一玩，那么孩子的祖父出来，拉洋车的便要被打。

可是我呢，现在变成个没有钱的孩子了！

Xiao Hong “Ç ekçekte Çömelmek”

Tahtırevanda oturan köylüyü görünce, çocukluk yıllarıma dair bir hikâyeyi anımsadım. Ben daha çocukken, babaannem sık sık şehre inerdi. Aslına bakılırsa oturduğumuz ev şehir dışında değildi ama biraz sapa bir yerdeydi. Bir gün babaannem yine şehre inecekti, bana şöyle emretti:

“Git annene söyle, bana “felerin”ini getirsin.”

O zamanlar çok şımarık olduğumdan, “pelerin” sözcüğüne dili dönmeyen babaannemi taklit ederek, ben de pelerine “felerin” deyince, babaannem sözcüğün iyice üstünde durur, uzata uzata “feleriiiiin” derdi.

Lastik topun en sevdiğim şey olduğunu bilen babaannem, şehre her inişinde bana: “Neler istiyorsun bakalım!” diye sorar, ben “Lastik top” deyince de: “Ne kadar büyük olsun?” derdi. Ben de hemen bir kartalın kanatlarını açması gibi, iki kolumu gerdire gerdire iki yana açar: “Bu kadar büyük olsun” diye gösterirdim. Herkes bana

gülerdi. Herkesin hoşuna giden bu halim, dedemi de içten içe duygulandırır, sanki beni azarlayacakmış gibi usul usul dudaklarını kımıldatırdı.

Babaannemin kendi “felerin”i büyük bacanın¹ arkasında bir yerlerde kaybolmuştu. Şehirden geri döndüğünde top falan getirmezdi, ben de üzerinde durmaz, “Hani topum?” diye sormazdım hiç. Zaten hiçbir seferinde getirmezdi topu, ama ben onun her şehre inişinde istem dışı kollarımı iki yana açıp, “bu” büyüklükte bir lastik top istediğimi söyledim. Bu bende alışkanlık haline gelmişti.

Babaannem genellikle şehirden at arabasına binerek dönerdi. Ama bugün altına iki büyük tekerlek monte edilmiş kayığa benzer bir şeyin içinde uyuyarak geldi. O kadar süratliydi ki, büyük kapıdan uçarcasına girip, evin önünde durdu.

Ön taraftaki adam durup, babaannemi aşağıya indirdi. Camın önünde dikilmiş onlara bakarken, küçücük yüreğimde kocaman bir merak uyandı. Babaannemin oturduğu yerden çıkamayacağını sandım. Babaannemi neden bunun içine oturtmuşlardı ki! İçimi bir korku sardı, afalladım. Kafamı pencereye dayayıp, daha önce hiç görmediğim bu kayığa benzer şeyin ne olduğunu anlamaya çalıştım. Çok geçmeden anladım! Babaannem cebinden para çıkarıp, adama uzattı. O kadar keyifliydi ki, konuşurken omuzlarındaki “felerin” aşağı kaydı.

“Hıh! Bugün Japon Eşeğine bindim de geldim, nasıl da rahattı! Daha önce hiç bu kadar rahat bir arabaya binmemiştim.”

Dedem insanların “Japon Eşeği” dedikleri bu şeyi daha önce görmüştü. Annem de hiç garipsemedi. Bir tek ben... Bir tek ben kafamı pencereye dayayıp bu eşeğin (!) sallana sallana büyük kapıdan çıkışını izledim. Ruhum da onunla birlikte çekilip gitti. Pencereden ayrıldığımda, babaannem de “felerin”ini kurusun diye ocağın önüne asmış, soluk bile almadan gelirken yolda gördüklerini anlatıyordu. Benimse dinlemeye hiç niyetim yoktu. Bana şeker gibi bir şeyler verdi, onları yemeye bile heves etmedim. Sadece o araba çekmişti dikkatimi, küçücük ruhumu esir almıştı.

Akşam yansıyan ışığın altında, komşumuzun üçüncü hanımı olan Liu babaannenin kırıtarak geldiğini gördüm, babaannemle çene çalmaya geldiğinden emindim. Bu yüzden masada kendime hemen iyi bir yer seçtim. Sanki büyümüşüm de her lafı anlıyormuşum gibi, duyduklarım dudaklarımı ısırarak tepki veriyordum. Babaannem yine yolda gördüklerini anlatmaya başlayınca, tüm gücümle, pür dikkat dinlemeye koyuldum.

“Çok komik... Gerçekten çok komik! Herkes dikilmiş ona bakıyor, ama bu köylü herkesin ona güldüğünün farkında bile değil. Çekçekçi arkasını dönüp bakınca bir de ne görsün! Köylü, arabada ayak konulan yere çömelmemiş mi! Çekçekçi soruyor: “Neden oraya çömeldin?” Adam : “Sana zorluk olmasın diye, burada çömelmem orada oturmamdan daha sağlam değil mi? Böyle daha hafif olmuyor

¹ Çin’de çöplerin yakılması için kullanılan fabrika bacası büyüklüğünde yapı.

muyum? Bunun için oraya oturmam...”. Komşumuz Liu babaanne bunları sırtarak dinlerken, ağzında henüz dökülmemiş ne kadar dişi varsa hepsi ortaya çıkıyordu. Ben de güldüm. Babaannemin söylediğine göre bu köylüyü anlatmak zordu. Hareketleri, konuşmaları o kadar komikmiş ki...

“Sonra bu köylü ne yapsa beğenirsiniz! Aşağıya atlayıvermez mi! Çekçekçi neden atladığını sorunca O da: “Çömelmek hadi neyse, ama benim oturarak gitmeye yetecek kadar param yok.” dedi. Bunun üzerine çekçekçi: “Oturarlardan daha fazla para almıyorum ki!” diye cevap verdi. Köylü bu söze inanmadı mı bilmem, ama pılısını pırtısını da toplayıp yürüdü gitti.”

Konuşulanları anlamıştım. Bir hevesle : “O dediğin ne eşeğiydi?” diye sordum babaanneme. Babaannem benim yarım yamalak sorumu anlamayınca kafama bir şaplak indirdi. O zamanlar onun kullandığı o karmaşık kelimeleri aklımda tutamıyordum bit türlü.

Birkaç gün sonra babaannem yine şehre inip, eve Japon Eşeği ile döndü. Ben de içten içe özeniyor, o eşeğe binmeye heves ediyordum.

Aradan iki yıl geçip de altı yaşına gelince, aklım da kemale ermeye başlamış, lastik topumdan nefret eder olmuştum. Küçücüktü, çok da eskiydi. Bu kapkara topun neresi sevilirdi ki! Komşu çocuğunun o büyük topuna vurulmuştum. Yeni lastik top almak... Tutkum günden güne artıyordu.

Babaanneme desem, “Hele birkaç gün geçsin de! Sen şimdilik bununla oyna” diyordu.

Dedemden istesem, “Bu daha çok iyi değil mi? Hem daha hava da kaçırmıyor!” diyordu. Ben onların ne demek istediğini çok iyi anlıyordum, eski top patlamadan yenisi alınmazdı. Şeytan diyordu ki: “Al şu topu, ayağının altında ez!” Ama ezilmezdi ki. Hem yuvarlak hem de sağlamdı. Sonra topu dedemin önüne koyup, onun tekmeleyip patlatmasını istedim. Dedemin sinirden beti benzi attı, beni dövmeye hazırlanıyordu ki, koşup kaçtım.

O günden başlayarak her gün surat astım.

Nihayet, aydınlık bir yaz günü, küçük hasır şapkamı kafama geçirip, bir başıma şehre top almaya indim. Daha önce annemle birlikte gittiğimiz dükkâna doğru yola koyuldum. Henüz evden çok uzaklaşmamıştım, içim rahattı. Yönleri ayırt edebiliyordum. Kuzeye doğru yürüdüğümün farkındaydım. Ama bir süre sonra işler değişti. Önce güneşin yönünü kaybettim. Tabelaların hepsi bana aynı görünüyordu. Yolda yürüyen insanlar sanki bana çarpacakmış gibi geliyordu. At arabası bile etrafımda dönüyor gibiydi. Ne kadar yol yürüdüğümü bilmiyorum ama yorulmuştum. Artık o dükkâni arayamayacaktım. Bir an önce eve dönmek istiyordum ama evi de bulamayacaktım. Hangi yoldan gelmişim? Şimdi hangi yöneydim?

Bütün tehlikeleri unutmuş caddenin ortasında dikilip kalmıştım. Ağlamıyordum, güneşi görebilmek umuduyla başımı göğe kaldırmıştım. Hani babam sık sık pusulayı alıp güneşe bakarak güneyi, kuzeyi bulurdu ya, ben de baktım. Sadece güneşin, caddenin orta yerine yansımasını gördüm. Başka da bir şey göremiyordum. Caddede şaşkın şaşkın gezinirken kanalizasyon kapağının üstüne düştüm.

“Ufaklık, dikkat et!” diye bağırarak yanımdan geçen at arabacısına ‘evim nerede’ diye sormak istedim ama geçip gitti. Elim ayağıma dolaştı, telaşla yoldan geçen birine “Evimin nerede olduğunu biliyor musun?” diye sordum. Sanırım benim terk edilmiş bir çocuk olduğumu düşündüğünden ya da yüzümdeki telaşlı ifadeyi gördüğünden, koşarak hızla uzaklaştı benden. Ama hemen sonra arabayı da alarak geri döndü. Bu adam, ‘Japon Eşeği’ denilen o tahtirevanın sürücüsüydü. Bana şakayla karışık “Yürü bakalım, bin arabaya, eve gidiyoruz” dedi. Ben arabaya binince yine şakayla karışık: “Küçük hanım eviniz nerede?” diye sordu. “Güneydeki nehrin ağzına uzak değil ama güneyin neresi olduğunu bilmiyorum. Evimizin güneyinde nehir var işte!” diye cevap verdim. Bir süre gittikten sonra, tıpkı çalkalanıp tekrar durulmuş bir kap su gibi sakinleştim. Ama çok geçmeden, bir an içim cız etti. Lastik topumu daha almamıştım. O aklıma gelince birden babaannemin bana lastik top almak için söylediği yalanları anımsadım. Oradan da babaannemin anlattığı “Japon Eşeği”ne binen köylünün hikâyesi canlandı gözümde. O köylü olmak nasıl bir şeymiş, denemek istedim. Nasıl çömelmişti? Yavaşça oturduğum yerden aşağıya kaydurdum kendimi. Daha tam çömelmemiştim ki çekçekçi arkasına dönüp “Ne yapmaya çalışıyorsun?” dedi. Ben de; “Çömelmeyi deneyeceğim, izin verir misin?” diye sordum. Benim arabanın ayak konulan yerine doğru hareket ettiğimi gören çekçekçi, bana derinden sert bir bakış atarak hoşnutsuz bir sesle; “Bak şimdi! Bu çocuk çok yaramaz!” dedi. Araba çok hızlı gitmiyordu. Yolda bana bakıp gülen insanlar oldu mu hatırlamıyorum. Araba büyük kırmızı kapıya geldiğinde eve vardığımızı anladım, ayağa kalkmalıydım, arabadan inecektim. Ama hayır, amacım babaannemi güldürmek değil miydi? Araba bahçenin içine girinceye kadar çömeldiğim yerde öylece bekledim. Komik bir şebek gibi hiç kımıldamıyordum. Babaannem gülerek dışarı geldi, dedem de gülüyordu. Onların, benim yapmak istediğim şeyi anlamadıklarından şüphe ederek tiz bir sesle bağırmaya başladım: “Bana bakın! Tahtirevanda çömelmiş köylü oldum ben de! Tahtirevanda çömelmiş köylü oldum!”. Yalnızca annem, yüksek sesle azarlamaya başladı. Dayak yemekten korktuğumdan caddeye yöneldim. Tahtirevan aniden durunca yukardan aşağı yuvarlandım. Yaralanıp yaralanmadığımı hatırlamıyorum. Dedem çekçekçiye bir tane patlattı. “Küçük çocuğu nasıl hor görürsün, arabada çömelmesine nasıl izin verirsin!” diye azarladı. Çekçekçiye para vermeden onu bahçeden kovaladı. Bu olaydan sonra dedem beni ne kadar sevse de, içimde ona karşı bir kin oluştu. Onun çekçekçiyi dövmesini hazmedemedim. Dedeme her, “Adamı niye

dövdün, orda çömelmeyi ben kendim istemiřtim!” dediđimde, O, gözlerini bana dikerek “Zengin çocuğu hor görülmez” diye cevap verdi.

şimdi yirmi küsur yaşındayım. Dedem öleli çok oldu. Bu devirde hiç tahtırevanda çömeden bir zengin görmedim. Parası olan çekçekçiye yük olmaktan korkmaz. Kendisi çekçekçilik yapmayan bunu anlamaz, yalnızca oturup bu rahatlığın keyfini çıkarır. Olur da ara sıra zengin bir ailenin çocuğu tahtırevanda çömelip eğlenmeye kalksa, çocuğun dedesi ortaya çıkıp çekçekçiyi bir güzel döver. Ama ben, parası olmayan bir çocuğum artık!

